НАРОДНИ БРОЈ 23.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком и недељом** на целом табаку, **уторком** на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За **ОГЛАСЕ** плаћа се 6 нов. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч сваки пут.
За „**Приновано**“ плаћа се 20 н. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „**ЗАСТАВЕ.**“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

БРОЈ 82. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 7. ЈУНА 1896. **ГОДИНА XXXI.**

ПРАВО НАШЕГ САБОРА, ДА И ИЗ БРОЈА СВЕШТЕНИКА БИРА МИТРОПОЛИТА

Православни канони немају о том особитих наредби. ко н. пр. за митрополита може биран бити. Но то је и сасвим појмљиво, јер кад за такве поглавице могоше правце из броја световњака у Цариграду Нектарије, Тарасије, Никифор и Фотија а у Милану Амвросије изабрани бити, који (сви од реда затим прва светила цркве!) беху пре избора обични световњаци, те, шта више, Нектарије и Амвросије беху још и не крштени т. ј. крстише се тек при самом избору — онда се види, зашто православни канони не донесоше о овој ствари особитих наредби т. ј. ради тога, што сваки ту може доћи у обзир, само ако је за то лично достојан.

Лепо говори о овом знаменити патријарх Фотије у свом писму на папу Николу: „Не одежда, не власи, не дужина времена, него својства чине достојним архијерејства; нећу о себи да говорим, јер нисам имао ни својства ни одежде, него ћу да говорим о мом деду Тарасију и о Никифору; а говорићу и о Амвросију, кога би се сигурно стидили Латини да осуде, јер је он знаменита слава њихове земље, која им је на њиховом језику издала толико славних списа“ (Photii epistola ad Nicolaum.)

Познато је, да се и старо заветно првосвештенство могло свршити за седам дана (Исх. 29. 35.) Но пошто је, па према томе, апостол Павле, наложио епископу Тимотију, да руке своје на никог брзо не полаже (I. Тим. 5, 22) како би се дотични могао предходно искусити, то је, прво, већ сардикијски 10 канон, а после истог, и то поглавито усљед тенденциозне навале папске на Фотија, 17 канон прво-другог сабора донео наредбе, да се на првосвештенство нико несме правце дизати, пре него што пређе предходне ступње, а то је свештенство т. ј. презвитерство.

Усљед тога дозвољавали су закони тадање византијске државе, да достојни световњаци, према нужди, тек после тромесечне клирикалне односно свештеничке службе могу на архијерејство поступити. (Justin. Nov. 122. 137. cap. 1. Basilic. lib. 3. tit. 3. cap. 7. cf. Photii Nomoc. tit. 1. cap. 23.)

Према решеном дакле, наређено је и у чину Симеуна Солунског, по ком су се бирали васијонски патријарси цариградски, да ако за патријарха буде свештеник изабрат, да се тај онда мора за епископа рукоположити и затим за патријарха инсталирати (Sym. Thessal., De sacr. ord. cap. CCXXIV.)

Сходно томе и историја сведочи (Види н. пр. Le Quien, Oriens christianus, I. 169. 177.), да су свештенике правце за патријархе бирали, те је митрополиту ираклијском при том било од старине усвојено право, да он исте рукополаже за епископе и онда инсталира за патријархе (Види византијске кроничаре, на пример Г. Франзу, Ed. Bonn., 305 sqq.)

Као што дакле овде изложено православно канонско право наочигледно показује, то су свештеници — презвитери редовни кандидати за места архиепископска, митрополитска и патријарашка.

Но и данашње поместно право појединих православних цркви, слаже се с тим потпуно.

Ево примера. „Statutul organic“ православне румунске митрополије у Угарској, који је потврђен од његовог величанства нашег краља Франц Јосифа I. 28 маја 1869, наређује у свом §. 157 тачка 15 дословно ево ово: „era cand s' ar alege *metropolitul dintre presbiteri*, atunci alesul se supune esaminarei canonice prin sinodul episcopese, sicaflanduse orednie, se hirotonesce, si se introduce in scannul, metropolitan prin consistoriul metropolitan“ — што значи, ако свештеник за митрополита изабран буде, то га синод епископски има канонично испитати т. ј. дал знаде св. писмо, каноне и уставе те за тим га хиротонисати, дочим га митрополитска конзисторија има у митрополитску столицу увести. — Не мање познато је, без сваког даљег доказивања, да се и митрополит буковинско-далматински поставља из свештеника, и то га њему потчињени епископи прво хиротонишу за епископа, па онда се он инсталира за митрополита. А и по другим православним црквама дешава се то исто; тако је н. пр. за јерусалимског патриарха пре десет година изабран један обичан јеромонах, те пошто су га њему потчињени епископи хиротонисали за епископа, инсталиран је он за патриарха.

Дакле већ са гледишта овде по нами изложеног православног канонског права а и партикуларних наредби православних цркви — види се наочигледно, да је тај обичај у карловачкој митрополији, по којем је ту досад црквено-народни сабор само из броја епископа бирао митрополита не само не законит, него управо недозвољен.

Но и са гледишта наших привилегија, односно самих државних закона Угарске па даље и по својој властитој суштини, не стоји тај обичај, те га се, већ и по томе не сме наш сабор више никако придржавати.

Наиме она привилегија од 20 августа 1691, која управо и гарантује нашем сабору право избора митрополита, налаже изрично, да сабор има бирати митрополита „inter vos ex natione et linqua rastiana“. А шта значи то? Значи, као што и слепи могу видети, да сабор „inter nos“ т. ј. *од нас, дакле без сваког ограничења, ће према томе не само из епископа, него и из свештеника* може бирати митрополита, само уз тај једини услов, да је тај из браника „ex natione et linqua rastiana“. т. ј. да је Србин.

Па пошто су ове црквене наредбе наших привилегија изрично прихваћене, усвојене и одобрене 27 угарским законским чланком од 1790, то значи, да је данас закон у Угарској, који сваки мора решпектовати, да наш сабор може и из броја свештеника бирати митрополита.

Једна норма т. ј. одредба већ по себи губи силу према закону т. ј. не значи према истом ништа.

А тај обичај, по ком су до данас код нас само еписком бирани за митрополите, нема ни неке основе, него само неког повода баш у једној норми т. ј. у декларатории од 1779.

Наиме та декларатория полазећи од предпоставке, да се код нас само епископи за митрополита бирају, јер су тако до ње практично избори обављани, уредила је према тој пракси поглавито у свом додатку под ф. ону њену средовечну „попф-параду“ у ствари тог избора.

Но декларатория, и ако држи епископе за кандидате не искључује тиме још eo ipso свештенике из тог кандидатсва, и то ради тога не, што она то нигде изрично не забрањује.

Осим тога пак, алтериран је и иначе од тог доба и сам тај декларатории „повод“.

Ту је пре свега влада поступала, како је кад хтела, те је тиме и сама показала, да се речени декларатории повод може и алтерирати.

Наиме до избора П. Ивачковића, редигирала је влада њен изборни позив на наш сабор тако, као да су ту кандидати епископи само карловачке митрополије; но о избору П. Ивачковића, протегла је влада самовластно то кандидатство на „све православне епископе у опсегу земаља круне св. Стевана“ да, разуме се, тиме омогући избор П. Ивачковића.

Дакле и сама влада сматра тај декларатории повод као такав, који се даје од случаја до случаја и — мењати!

Наше саборско устројство од 1871. чл. 20. усвојило је заиста тај правац, јер је одбило обичај искључног кандидатства епископа.

И наше дефинитивно саборско устројство од 1875. дотакло се у негативном правцу, ове ствари тиме, што није усвојило тај декларатории повод, него је ставило у изглед један нов статут за цео избор митрополита (§. 20. lit. a.).

Дакле је ли већ по себи тај декларатории повод као неодређен, те као алтериран а и негиран — сумњив, то он сасвим као повод, који је узет из једне норме, пада према закону т. ј. 27. угарском законском чланку од 1790., који и данас пуно важи.

Наш сабор односно посланици му, могу дакле при избору митрополита *поставити и изборни табак с именом ког свештеника и гласати на истог*, ма како гласио изборни позив владин, те влада то не само да *несме сречити*, него *мора и у обзир узети*, као и сваки други изборни резултат, сходно привилегији односно сходно закону.

Тим мање сме влада газити у овом погледу свој рођени закон, што је она баш једну сличну т. ј. горе споменуту норму цедирала и другој православној митрополији у својој земљи; дочим и трећа православна митрополија у тој истој монархији, а то је буковинско далматинска, има исти поступак. А како стоји с епископима, ако наш сабор изабере а влада потврди једног свештеника за митрополита?

Они, се по примеру православног румунског епископа у Угарској и православног буковинско-далматинског епископата у Аустрији, морају под најстаријим еписком по рукоположењу скупити, изабраног свештеника канонски т. ј. из св. писма, канона и устава испитати, те за тим хиротонисати га за епископа, после чега се он инсталира за митрополита. Јер што је Сибињу и у Черновици право, то не може ни у Карловцима криво бити.

Из тога се већ види, да, не стоји ни та детињаста басна, као да само митрополит може за епископа рукополагати, он само новорукоположеном грамату врху тога издавати, он само од истог заклетву примати, и т. д.

Осим Сибиња и Черновице, ево и Русије, Грчке, Румуније, и т. д., где то све врши синод као такав, и то под председништвом свог најстаријег члана-архијереја, био исти патријарх, егзарх, примас, митрополит, архиепископ или обичан епископ, то је свеједно т. ј. ту се безразлично под оним архијерејем синод скупља, ма да су све првојерашке столице упражњене, који је најстарији по рукоположењу, те онда се тако обављају споменути послови.

По себи се разуме, а то и један канон наглашује (16 антиохијски), да је кориснije, кад су и првојерарси у синоду; но нит канони то познају као неку безусловност за синоде, а ни живот цркве, као што споменути примери сведоче.

То би in ultima analysi заиста и неки безпримеран атентат, против саме цркве био, кад би се њено правилно развиће учинило одвисним од попуњености или непопуњености ове или оне првојераршке столице.

Тај принцип је својствен римској цркви, ради саме папске столице, но православна црква строго одбија таква „господства“, јер у њој влада међу архијерима равноапостолство, те према томе ако нема кога од њих, за то ови други радити могу.

Но ово је тако јасно, да о том заиста не вреди више ни говорити.

Да, којом срећом, нису наша садање околности тако жалосне, да ту више пута и гледе најелементарнијих ствари збрка влада, неби смо ми ни то морали рећи о тој ствари, што рекосмо — тако се иста већ сама по себи разуме.

Дакле наш сабор може и из броја свештеника да бира митрополита, и то треба већ првом приликом да изведе. Јер тиме користиће се неисказано интересима самог нашег народа, ком се тиме ipso facto проширује његово изборно право гледе митрополитске столице, те се он спасава досадање стеге а отвара му се поље најширег избора гледе кандидата, који тада неће смети продавати, изигравати и издавати свој народ.

Дакле готово највећој корупцији, деморализацији и опасности стаће се тиме на пут у подједнаком интересу цркве, јерархије и народа

Па кад могоше несвесни синоди, презревши своју, рођену, опробану, древну праксу, у садашњости давати и то онако преко ноћ, свакојаким елементима, као н. пр. капеланима, парвенијима, ишпанима, и т. д. епископство — онда ваљда може и наш сабор *и што за љубав интерисима самог народа*, презрети један, при том недозвољен обичај, тим пре, што он за себе има у том случају не само православно и канонско и партикуларно право, него наше привилигије а и саме законе наше отаџбине. Ми не казасмо само, него и доказасмо за времена!

Поп
стари народњак.

Нови Сад, 7. јуна.

Пучка странка и народности. Под насловом: „Иду Турци! или приближују се избори посланика“, пружио је „један из пучке странке“ књижицу „као дар приликом хиљадугодишњице трезвеним грађанима наше домовине“, у којој се опширно на 48 страна износи цел, намера и постанак нове пучке странке, развија њен програм и побијају сви они гласови, које против ње противници протурују, даље се удешава рад, организација странке и припреме чине за предстојеће изборе за угарски сабор.

Та се књижица протурује на свима домовинским језицима у хиљадама примерака, а српско је издање штампано у Суботици у штампарији Винка Блесића. Вредно је ту књижицу прочитати, да се види, како ради једна вредна и млада странка, а добро је упознати се и са њеним намерама

Овде преносимо једно место из те књижице, из којег ће се видети, како та најновија угарска странка мисли о нама Немађарима:

„И пучка странка дакле захтева, и то право праведност и правичност напрема свакоме, али уједно и за свакога, па тако и за народности.

„Та је ли то право, ако већ когод с Мађарима заједно сноси терете, као што то суграђани немађарске народности чине, да Мађари само скидају скоруп с млека а њима — немађарским грађанима — да се само киселина остави! Или, је ли то на пример право, да они по неком изузетном, особитом цензусу (количини порезе) бирају, али да заједничке терете сносе!

„Баш за то се пучка странка у том погледу не да збунити ни од којекаквих „турских“ кортешких мајсторија и смицалица, ни од гадне језичине јој, него ће она ма и хиљаду пути је бедили, да је, незнам, такав и такав „панслав“, отворено исповедити и наглашивати, да док с једне стране јединствену угарску државну мисао никоме на свету за љубав неће жртвовати, дотле с друге стране њезину осталу децу под именом народности тако исто никоме на свету за љубав неће допустити, да буду чије жртве, нити да се могу потискивати и самовољи и неправди излагати.“

*

Промена изборног права. У среду обрекао је угар. министар-председник Банфи да ће на скоро поднети предлог да се у Угарској изједначи право гласања, јер у неким пределима има гласа онај, који плаћа најмање **33 фор.**, — док у другима већ и онај гласа, који плаћа **II новчића** пореза. Тиме хоће да се уклони једна неправда, против које су народности свој глас дизале, премда се Банфи труди да докаже, да оне не би имале права да се на садашње стање туже. Но ако се то и учини, још увек смо далеко од тога да се при изборима покаже права воља народна, јер би требало и заокружење изборних срезова да се удеси према народностима, које су се на пештанском народносном конгресу изјавиле за опште, тајно и непосредно право гласања. Према томе их ни обећање Банфијево не може обрадовати нити задовољити.

*

Ђурковићеве измишљотине! — Познати Ђурковић рекао је пре неки дан у угарској делегацији, како је један радикал из Србије, који је видио босанско оделење на миленијској изложби, рекао, да ово најјаче доказује да Аустро-Угарска треба да анектира Босну и Херцеговину. Ове речи су сушта измишљотина и неистина, јер не може бити у опште Србину (у шта људе Ђурковићеве багре никад нисмо ни рачунали) који би овако што и помислити, а камо ли изустити могао, а још је мање тако што могао учинити баш нарочито србијански радикал.

Док Ђурковић не именује, какав је је то вајни Србин који је могао онаке речи изговорити, донде ће га свако морати држати за оно, што је сваки човек, који се измишљотинама, неистинама и лажима служи.

*

Потврђен. — Змејановић је потврђен за вршачког владику и отишао је у Пешту да положи заклетву.

Политички преглед.

Угарска.

Услед тога што Банфи није могао да искупи своју задану реч да ће поравнање са Аустријом тако обновити, како би Угарска од сада више плаћала за заједничке трошкове, његов је положај сасвим уздрман, и држи се да ће га још у Августу заменити Сапарија или Хедервари, а неки држе, да је троједнички бан пристао да уђе у Сапаријево министарство као министар унутрашњих послова.

Но и са друге стране спрема се криза у Угарској. Посланички дан сада насправља закон о куријалном суђењу у изборним стварима и за који дан ће га и примити, но као што се чује, спрема се опозиција горњег дома, да тај законски предлог сруши, јер у њему има наређења која су наперена на свештенство, то јер му се опештава, да са амвона обавештава народ, шта му ваља чинити у корист домовине.

Делегације.

Аустријска делегација расправља прорачун министарства спољашњих послова. Док младочеси траже да се наша спољашња политика промене, остави тројни савез и тражи наслон на Русију, као и на унутрашњем задовољењу свију народа у Аустрији и Угарској и док они траже, да се и у Босни и Херцеговини промене досадашња политика која је убитачна по тамошњи народ, — а цело држање наше монархије отуђило нам је све источне народе, донде остали делегати слепо примају све што се од горе подноси и предлаже.

Србија.

На Видов-дан стиже витешки господар Црне Горе Никола I. у српску престолницу, која се спрема да га величанствено дочека. Кнез Никола бавиће се пет дана у Београду и пошто не ће ићи у унутрашњост земље, то ће врло многи из унутрашњости и са стране доћи за то време у Београд, да виде загрљене господаре двеју српских независних земаља

Српска влада обратила се на турског султана и пребацила му што се Срби у Старој Србији гоне и тамане, и што је на српског призренског митрополита напала разбојничка чета, те овај није осигуран од оваких нападаја.

Осим тога тражила је Србија од Турске да **признa српску народност**, као што је то већ одавна са бугарском учинила и има наде да ће султан ову жељу испунити.

Турска

Устанак на острву **Крети** једнако траје. Пре неки дан објављена је у главном граду **Канеји** ирада турског султана, у којој Хришћане чини одговорним због немира, те их позива да се предаду и обећава им, да ће се њихове жеље испитати, чим прође предаја и престане устанак.

ОПОМЕНА ШАЈКАШИМА.

(Допис из Шајкашке.)

У погледу грађења жељезнице Ст. Бечеја, Новог Сада, Тителa и одношају те жељезнице са послаником **Миланом** пл. **Заком**, читасмо у „Ó-Becse és Vidéke“ један згодан чланак, који не можемо без сваке пажње оставити и да га овде у главноме не изнесемо.

По истом листу чланак гласи:

„Са свим изненада и на највеће чуђење наше, прошле се недеље опет почело радити за грађење жељезнице Закине, и не можемо себи да дођемо од чуда, кад помислимо, шта ће бити ако се та жељезница и оствари.

Ковиљско изасланство је свршило своју мисију, и рецимо одмах, врло жалосно, јер после тога је у ствари Милан пл. Зака и одустао од своје концесије и према томе је у неколико жељи својих бирача и одговорио; али на брзо заузео је место господина посланика његов млађи брат у друштву са неким Маркбрајтером, а за чији леђи још и Шајкашима добро познати Сивак стоји, и место да видисмо отступање Закино од те несретне замисли да жељезницу сагради, ми видимо на против да отступањем г. посланика та концесија постоји, којом нас наш посланик мисли усрећити.

Будимо са свим искрени. Свака поједина општина среза, па и сам Чуруг и Жабаљ, сви су против грађења Закине жељезнице, и у том смислу је била и једна депутација Заки послата. Не знамо шта је на ово г. посланик одговорио, само то знамо, да је после тога званично јављено, да је од концесије одустао, и из тога изводисмо, да је тиме жељи свог изборног среза хтео и одговорити. После тог обећања је јако г. посланик погрешио, што је своје право уступио своме млађем брату Стеви и Маркбрајтеру, коме се за леђи Сивак скрива. Братску љубав, противници г. Заке, с правом ће моћи не одобравати, а особито удружење са Сиваком, које је и онако код нас мрско. На послетку г. Сивак није позван, да читаве државе жељезнице гради, а особито бачке! И на паланка-хеђешки Маркбрајтерај гледајући, на сигурно можемо узети, да је Сивак ту.

Има ли кога који ће поверовати, да ће г. Зака онда, кад своју концесију своме рођеном брату уступа, против тога бити, да се иста и не оствари?

Позната је ствар, да најважније ситнице, које на овој жељезничкој прузи леже, као: Нови Сад, Стари Бечеј и Тител, ни најмање нису заузете за Маркбрајтерову пругу, шта више не само да ту пругу не одобравају, него су отворено и врло јако заузели за Лајнингенову; познато је даље и то, да како Чуруг, тико исто и Жабаљ, само с обзиром на Закину особу, нису заузели становиште за Лајнингенову жељезницу, која је одмах на први поглед много кориснија по њих, јер их непосредно везује с Новим Садом и Тителом, а с којим местима у правој свези стоји. За што та два места онда да обилазе за љубав г. Заке, око Темерина, кад по Лајнингеновој прузи без икаквог захода могу бити скопчани са Новим Садом и Тителом; та зна се да се ни Фелдварац не може одушевљавати за Заку, јер и за њега много више вреди директна свеза са Новим Садом и Тителом. Једини Темерин се може у неколико одушевљавати за Закину жељезницу, али и ту не ће средња и сирота класа употребљавати, јер су они и онако добрим путем скопчани.

По овоме видимо, да се интерес наш не слаже са пругом сад већ др. Стеве Заке и Маркбрајтера, те с правом можемо тражити од Милана Заке посланика шајкашког, од кога сада та дружина излази, да нас од њих опрости.

Па то не би била тако тешка ствар. Јер не може се замислити, да наша жупанија уверавајућу реч потпомогне само једног Маркбрајтера и другове му, а да не послуша и савет свих компетентних, па онда, ваљда се не ће за љубав једног одбити они, који заступају прави интерес те пруге.

У тако важној ствари нужно би било, када би се пресветли велики жупан Војнић дао преко својих нижих власти информисати, како мисле поједине општине о тој прузи. И онда би потпуно уверени били, да би се остварила само пруга Лајнингенова, која у сваком погледу одговара интересу нас свију, и дошли би до тог уверења, да пруга сада већ те конзорције није ништа друго, до једна несазрела замисао и протежирање вицинале.

А од тога нека нас сачува бог а и наша жупанија.“

Тако пише један мађарски лист, који је са послаником Заком истог политичког начела, али из низа речи тога чланка изостављено је много из милости према Заки, оно што, када човек добро промисли, у ствари постоји.

Ми, који се не морамо ни најмање осврћати на Милана пл. Заку, ми можемо отворено говорити и казати, жта је хтео Милан Зака с тим постићи, што је пренео концесију на свога брата др. Стеву Заку и Маркбрајтера мерника.

Свима нам је још јасно у памети, шта је овог пролећа у сабору решено у погледу грађења жељезница, по коме посланици не могу задржати концесије и не могу жељезнице градити, с тога је Зака и морао напустити ту замисао, да гради жељезницу а у једно и својим бирачима задоста учинити и потпомагати зидање грофа Лајнингена.

Па шта је наш вајни посланик место тога учинио? Он уступа право грађења жељезнице на свога брата Стеву! — Сад смо љубопитљиви, да ли ће се та жељезница против воље народа и против интереса Шајкаша саградити моћи. Та живо се сећамо и онога, што је министар Данијел у сабору отворено рекао: **да не ће дозволити, да се из леђа посланика сакривају штромани; а може ли се пренос дозволе нашег посланика на свога брата за што друго држати?**

И какву корист видимо из тога по наше Шајкаше? Никакву! Она замисао што је Зака у друштву са Сиваком подигао, да се рит на поједине општине препише, са свим је заспала!! — На против Закине пријатеље видимо на делу, који рукама и ногама копају да Зака до комесаријата дође и ако је народ против тога и тражи, да се право народно са свим очува; даље видимо, да посланик жајкашки хоће таку жељезницу да сагради, која само његовим приватним интересима одговара, **одбацујући на страну интерес свога изборног среза.** Па и ако је нов избор већ ту, то он ништа не мари, али браћо Шајкаши, упамтите добро то делање вашег посланика. э|с/э|с

Вести из места и са стране.

Српском народном позоришту даровани су ови прилози: 1.) „Српско есконтно деоничарско друштво“ у Митровици уписало се за члана „друштва за српско народно позориште“ и исплатило је целу чланарину од 100 фор, која која је прописана за корпорације; 2.) „Перлеска штедионица“ у Перлезу послала је прилог од 50 фор.; — 3.) Г. Лука Л. Јовановић у Подвињу (код Брода) шаље годишњи прилог од 4 фор. за г. Персиду Јовановић, која већ толике године прилаже годишње по толику своту.; — 4.) Г. Др Давид Коњовић, адвокат у Сомбору, уписао се за члана „друштва за српско народно позориште“ и исплатио целу чланарину од 50 фор. — и 5.) „I. српска задруга као дружина за узајамно помагање и штедњу у Сентомашу“ послала је 10 фор. у име чланства и 10 фор. у име прилога, свега 20 фор.

На свима овим родољубивим прилозима изјављује управни одбор „друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

Мајалес на Стражилову. Мајалес с угранком и томболом приређује Српско занатлијско удружење у Срем. Карловцима у недељу 9. (21.) јунија 1896 на Стражилову. — Томбола игра у корист друштвене благајне — Полазак је тачно у 9 сахати пре подне из друштвеног локала (код кир Мите) и уз пратњу музике. У случају рђавог времена, одлаже се мајалес за 8 дана доцније.

Мајалес са банкетом и концертом приређује „Задруга Срба занатлија Новосађана“ уз суделовање „певачког друштва српске раденичке омладине“ и војене музике 70. пеш. пуковније у војничком стрелишту петроварадинског гарнизона (Врбаку) у недељу 9-ог (21.) јуна 1896. год. у корист друштвене благајнице. Добровољни прилози примају се са захвалом. Улазне цене: на банкет 60 новч. од особе, на мајалес и концерат 20 новч. од особе. Карте за банкет могу се добити најдаље до суботе 8. (20.) јуна о. г. код г. М. Манојловића књиговесца (ћурчијска улица бр. 6). — Распоред: I. Банкет тачно у 1 сахат после подне. II. Концерат почиње у 4 и по сахата после подне. 1. Увертира, свира војена музика 70. пешачке пуковније. 2. „Нек душман види...“ од Јенка, уз пратњу оркестра пева мешовити лик. 3. „Хајдук Вељко“ од Мокрањца, пева мешовити лик. 4 „Свак нек пева....“ од Јенка, уз пратњу оркестра пева мешовити лик. 5. „Бранково коло“ уз пратњу оркестра пева мешовити лик. 6. Свира војена музика 70. пешачке пуковније. — Пре и после концерта биће игранка.

Занатлијсна летња забава у Осеку. Српска занатлијска задруга приређује у недељу дана 9. о. м. своју летњу забаву у башти „Пакао.“ Почетак тачно у 4 сата. За што многобројнији посету моли Одбор. — Свирати ће I-во осечко тамбурашко друштво под управом Наце Резнера.

† **Стеван Костић.** Добили смо посмртницу којом темишварско-фабричка срп. правосл. црквоопштина јавља да се њен члан и родољуб Стеван Костић, члан епарх. школског одбора, одборник фабричке црквене општине, члан месног заједничког школског одбора и мерник вароши Темишвара 1. (13) јуна у поноћи у 42. години живота упокојио.

Отказан концерат. Јављају нам из Митровице, да је концерат певача Жарка Савића, који је требао сада у недељу да буде, због непредвиђених препрека сасвим отказан.

Са српског прстена. — Пишу нам из Вел. Кикинде: „Овдашњи ваљани Србин и трговац Душан Радивој Сивчев верио се са Анђелијом ћерком нашег врлог и ваљаног ратара и суграђанина Милана Стајића из Вршца. Младенцима желимо из свег срца највећу срећу у брачном животу“.

Луегер у Угарској. Јављају из Беча, да пучка странка сазива за 21. јуни по рим. збор у Гату, које место лежи тик уз аустријску границу, и да је на исти сазвала и воће бечких антисемита, међу њима и Луегера, који је и обећао да ће доћи. Пештански чивутски листови већ сада дражe становнике, да га погрдама и демонстрацијама дочекају.

Стиде се своје вере. у Бечу основано друштво против антисемитизма у почетку овога месеца под председништвом барона Сутнера држало је своју скупштину, на тој скупштини су усвојили Чивути предлог за одлуку, који на то смера, да ни у једном званичном акту не спомиње какве је ко вере, као и то, да у суду нико не мора да каже које је вере. На скупштини налазећи се Чивути опуномоћили су председника, да вреба згодну прилику, кад би се могла ова одлука у виду молбенице подастрти влади и законодавном телу. Антисемите да пукну сад од смеја на овај фамозни закључак.

Украо петла. Кад је човек у нужди, онда је готов на свашта, само да се из те нужде избави. У општини Сент-Кароњ-у, догодила се ова смешна крађа. Беспослени трговачки момак по имену Људевит Вајс, попне се на торањ тамошње калвинске цркве, па украде оданде на торњу стојећег петла, који беше од бакра, али га полиција за тим укеба и он призна своје дело. Сад у затвору чека, колико ће му месеци или година да изкукуриче украдени петао.

За новац свашта. Не давно је умро у Берлину неки Симон Блад, Чивутин и милијонар, који је граду Берлину оставио своје огромно имање под условом, да му овај подигне за то угледан и сјајан споменик. Старешине Берлинске пристану на то и реше, да се споменик подигне. Социјалиста Сингер дигне свој глас против ове одлуке с тим, да је пок. Блад био један неморалан човек, који је прво заводио сироте девојке, а после с њима сурово поступао, па неке и био, ради чега је више пута бивао новчано оглобљен и предложи, да се наслеђени новац подели међу незаконити децу пок. Блада. Али градски начелник Целе устане у обрану пок. Блад искупио себе од греха, пошто је свој иметак оставио граду за добротворне цељи. И тако ће један неморалан човек, да дође до споменика, па да ту човек не стане од чуда!

Кесароши на миленијској изложби. Пештански листови пуни су вестима о разним крађама пештанских кесароша, чији занат сада при миленијским свечаностима најбоље цвета, јер нема дана да једном или другом странцу не предигну кесу с новцем. У прошли понедељак певала је прва певачица мађарског народног позоришта Клара Киријева у изложбеном оделењу „Стари Будим“ и после преставе приметила је, да јој нестала брилијантска гривна у вредности од 600 ф. Полиција тражи сада вештога кесароша.

Немачки закон о шећеру — изазвао је осим у Француској и Аустрији и у Америци, извесне мере. Тамо је у развитку индустрија шећера, и много јој смета немачки извоз. За то је један сенатор поднео протест закона, по коме се председник републике овлашћује, да предузме повишење царине на све оне стране производе, за који извозачи од своје државе добијају помоћ (премију) за извоз Овај предлог упућен је финансиском одбору.

Неће пловити. Мацарско бродарско друштво јавља, да њихова лађа која би требала од 20 ов. ов. м. до Оршаве пловити не ће путовати, а привремено до даље наредбе пловиће као и до сада између Земуна-Београда и В. Градишта.

Најновије вести.

Немири у Јерменској. — Јермени се опет крећу и напали су у Вану војну патролу, при чем је рањен један офисир и један војник. Узрок немиру је хапшење једне девојке, код које су разни листови нађени, који су заговарали устанак.

Велика несрећа. Из Лондона јављају, да се сударио пароброд „Дримон Кестл“ који је пошао из Капштата у близини Усана са другим непознатим пароброд и одмах је потонуо, тако да је потонуло 350 особа. Спашени су само троје њих.

ПРИВРЕДНИ ДЕО

ГЛАСИЛО СРПСКОГ ЗАНАТЛИЈСКОГ УДРУЖЕЊА.

ДАВАЊЕ РОБЕ У БЕСЦЕЊЕ. УТВРЂЕНЕ ЦЕНЕ.

У овим тешким временима није довољно, што су потрошачи робе своје потребе услед рђаве цене ране и свињске куге смањили, него трговци себи још више да нашкоде, дају робу у бесцење (шлајдерују).

Чуо сам много пута поједине трговце, како се за то туже, што овај и онај продаје робу у бесцење. Па да не би и њега муштерије напустиле, мора и он тим истим путем да корача. Давати робу у бесцење, то је чивутски начин трговања, који су и наши трговци уз њих принуђени да употребе.

Да видимо, како то постаје. У једном месту дође нов трговац, па да би себи што више муштерије и гласа прибавио, он одмах почне робу да продаје у бесцење. Или трговачки да се изразим: да квари пијацу. Његови такмаци наравно видевши то, не могу скрштеним рукама гледати, већ и они почну давати јефтино, да би се у том приближили и изједначили. Бива и обратно, да трговци, који су већ давно на једном месту, чим виде, да какав трговац с мањим иметком радњу отвори, гледају, да свог такмаца одмах још из почетка униште, дајући робу чак и по вредносној цени и испод ње, те на тај начин да свог такмаца учине безопасним.

То вам је мач са два сечива. Да такав начин није нигде добрим плодом уродио, све доче многи докази. Узећемо за пример Земун. Земун важи, што се тиче мануфактурне струке, код горњих кућа: као једно труло место. Ту цвета давање у бесцење у најлепшем цвету. Али не само у мануфактурној, већ и у бакалској струци Све се надмећу, ко ће свет јефтинијом ценом да послужи.

То неприродно стање није наравно могло дугог века бити. Последице тога појавиле се у падању неколико трговачких кућа и међу њима и једна најстарија српска кућа. Сад пак, ако се не варам, господаре тамо два Чивутина; они остали пак само животаре. У тој борби за опстанак остао је као победилац онај, који је био најбољим оружјем снабдевен. А какво је то оружје, то земунски трговци најбоље знају. Доста толико, да се један или два Несрбина у једном српском месту осилили. Земун није сам у том, већ цео Срем, као: Митровица, Рума, Вуковар и остала мања места. У Банату већ мање наилазимо, да су трговачка поља том болешћу (шлајдеровањем) заражени. Бачку даље не познајем, а за Нови Сад и Сомбор сам већ слушао, да су и тамо пијаце заражене.

Погледајмо ствар с које стране год хоћемо, ништа добро видети не можемо. Тој болести ваља лека наћи. Пре него што ћу на то прећи, хоћу још једну велику ману да изнесем, која је у напред у тесној свези са такозваним „шлајдеровањем“, а то је: ценкање односно погађање. Погађање и то такозвано чивутско погађање не доли кује никад озбиљном трговцу. То циганско погађање увели су Чивути код нас. На пример, кад одете у трговину с оделом, да једно готово одело купите, он вам, рецимо, иште 40 фор., а добијете га, и то ако се умете добро погађати. за 15 фор. Као што видите, искао је скоро троструко. Који су стидљиви и не умеју да се погађају, изложени су више да плате, него што хаљина вреди. С тога је за те муштерије најбоље назаривати у оним радњама, где су утврђене цене.

Свако подузеће, свака радња мора имати једно начело у свом послу. Начела при продаји у трговини има два. Или трговање с утврђеном ценом или с погађањем. Ја са своје стране, колико сам искусио, дошао сам до тог закључка, да је много боље за трговца као и за муштерију: трговање с утврђеним ценама.

Овим начином не би муштерија била никад изложена, да за једну исту робу 20 до 30 новчића више плаћа, него ли друга, која се боље уме погађати. Трговац пак би одредио себи пристојну зараду. Што је најглавније. он не би био принуђен, да даде робу у бесцење.

Знам, да ће се многи томе противити, доказујући, како је немогуће с нашим народом тим начином назаривати.

Међу тим зна се и то, да таке радње само боље и свесније муштерије задобијају, док његов такмац има да се бори с такозваним и летећим муштеријама.

Ено вам Панчева, Бечкерека, Темишвара, где се с малим изузетком са утврђеном ценом тргује. А има скоро и у сваком месту по један или два трговца, који са утврђеном ценом тргују. **С тога је најбољи лек против давања робе у бесцење: трговање с утврђеним ценама.**

Меркур.

КАКО ДА СЕ ПОМОГНЕМО.

(Реч нашим занатлијама.)

III.

Како је данас неједнако подељен рад у свакој прилици, па и код занатлија, то виђамо на сваком кораку. Кад се занатлија, захука, он ради дан-ноћ. Ноћу боде очи, а дању осећа малаксалост, јер ту не уме да се помогне. За недељну пијацу треба му готове робе, и кад се удесе вашари један за другим, онда још и више. Мора имати робе на избор, да може задржати муштерије код своје тезге. Пијаца му одузме дан, а вашар каткад и два дана, јер тамо мора сам да иде и онда кад дође кући. на врат на нос жури, да стигне, што је пропустио, јер не може да је у један исти мах и у радионици и на пијаци, а нико га не може тако да замени, као он сам кад је тамо. Но што једанпут пропусти и у времену изгуби, тешко је после надокнадити.

У већим занатским радњама том се хоће да доскочи постављањем пословође. Он је управо господар у радионици; сви се радници по њему владају. Али овде није реч о таквим радионицама. Сиромашан занатлија би ћутао и сам радио. кад би могао толико нарадити, да себе издржава и да живи с осталим светом, а никако није у стању да најима себи заменика, који толико много стаје. Он ће се само тако помоћи, ако се удружи с киме, па заједно буду радили на занату. Између себе поделиће посао, утврдиће ред, по коме се ради; у свако доба знаће, се шта ко ради.

Стара је истина, да без алата нема ни заната. Али ево данас има и алата, па опет слабе вајде од заната. То је због тога, што се данас може израчунати на минуте, колико једне руке могу да створе за извесно време. А те једне руке увек су само једне и оне зараде таман толико, да се могу хранити. Где је више руку, ту се набави алат о једном трошку, па се и на том одмах у почетку уштеди. Посао иде од руке до руке, и док је прошао кроз пет-шест руку, у часу је готов. На једном комаду има свако свој посао и то иде тачно из руке у руку. Занатлије у свему предњаче а млађи радници, будући увек под надзором и упутством старијих, усавршавају се и труде се, да дођу и они на прво место у послу. Радионица је о заједничком трошку узета под најам и сразмерно мање пада на једног, него кад свако себи најима радионицу. Ту је једно осветљење, једно грејање и много што шта о једном трошку прође. Осим тога једно се на друго угледа и подстиче на рад, те видећи у себи снагу, лакше се лаћају јачих послова и подузећа. Подељен рад је здрав и користан.

Кад се удруже младе занатлије, почетници, заштедиће одмах у почетку, јер много штошта неће морати двапут да купе. Умеће да нађу себи увек посла, јер се и на то помишљало, кад су се удружили, да ће један од њих увек толико доспевати, да своје муштерије придобије за себе и да се преко ових препоручи и другима. Рад ће овај гледати да разгранају, али тако, да се не баце у посао фабричких производа, него да само свој занат гурају напред.

Таква *заједничка радионица* вам је права занатска школа. Сви се послови данас усавршавају, а то још више вреди за занате. Особито једри и здрави занати толико се данас усавршавају, да прелазе у праве вештачке занате. У заједничкој радионици један од другог учи и тако се дотерује у својој струци. Ове занатлије у заједничкој радионици на путу су, да постану прави вештаци. Помоћници и шегрти, неће се кајати, ако пробаве по више година у овакој радионици.

Као свако друштво, има и ова радионица своја правила, на основу којих постоји и пословник, који показује, шта је чија дужност и шта треба кад чинити. Сви чланови ове мале задруге извршују тачно, што им правила прописују и пословник наређује, и онда им посао иде као сахат. Милина је видети сложно друштво кад сложно ради. Онај богати занатлија, што је у оно старо, златно доба занатлиско стекао, не може ни близу онако да ради; не уме своје муштерије ни онако да задовољи као пре, ма да он и сад добро ради. али бадава је то, кад он има пред собом заједничку радионицу, која у свему уме да га претекне. Чланови ове мале задруге узајмно се слушају и допуњују у свему и за то им се види напредак. Чак не може с њима да се такмачи ни Чивутин с готовом робом, ма да даје робу јефтиније и ма да се код њега даје погађати.

Па како су лепо поделили занатски рад ти чланови између себе у радионици, тако су га поделили и изван ње.

Раде.

Болничка окружна благајница у Земуну.

Срем. Карловци маја.

Још код оснивања овог, од преке потребе, завода нисмо се надали, да ће потпуно одговарати својој истакнутој цели. Тим се више нисмо могли надати, што господа оснивачи нису тада нашла за вредно, да код оснивања позову све занатлије или у опште све обртнике, који живе у кругу града Земуна на договор, него су њих неколицина, по наредби више власти, сами тако један огроман завод подигли.

И ако нама занатлијама не беше право, што су без нас и нашега знања то чинили, ипак нисмо протестовали. А протестовали нисмо за то, што смо знали, да с нашим протестом не би успели. За то, што је власт наредила, да се оваки завод подигне, треба та иста власт да води строг надзор над тим заводом, те да пази, да управа или чиновници „Окружне болничке благајнице“ не злоупотребљавају заводска наређена, па и новац, који ми занатлије и наши помоћници крвавим знојем зарадимо и у болничку благајницу морамо да уплаћујемо. Иначе, који неће, или не може да плати, од тога се егзекутивно дотичне свота утера.

Ми смо се већ више пута уверили, да управа окружне болничке благајнице у Земуну, не одговара ни близу својој дужности, нити пак да наши болесници, односно њезини чланови у случају болести добијају оно, што им је прописано, па и и ако добију, морају месецима чекати. Ми до душе не знамо, како пролазе они оболели радници, који у Земуну живе, али за ове, који су изван Земуна, штета је и грехота за сваки онај новчић, који уплате.

Да не би штовани читаоци, а нарочито да не би мислили они, који су позвани, да на ред ове задруге пазе, да је ово клевета, ми ћемо их уверити о правој истини.

Недавно је једна радница у српској манастирској штампарији у Сремским Карловцима случајно код посла пострадала; машина јој ухвати руку и тако је озледи, да неко време, 10—15 дана није могла баш ништа радити. Иста се радница — која је тачно морала у благајницу плаћати — обрати овдашњем и друштвеном лекару ради прегледа и лечења. Лекар јој је прописао лекове и апотекар јој је дао. То је дакле лепо! Али та сирота радница није ваљда могла за оно време, док је болесна била, од ваздуха живети! Она прописана новчана потпора није јој ни данас издата, па можда не ће ни издата бити, ма да је лекар са својим потписом посведочио, да је иста радница за рад неспособна била. За што дакле плаћа та сирота девојка у благајницу, кад не добија оно, што јој је у случају болести прописано? А међу тим: платити мора. Зар то није кињење сиромашних радника?

Нама се чини, да господа, која тим заводом управљају, не маре много за чланове, него више за себе. Штеде само, да што више њима остане, како би могли чиновницима и помоћном особљу што веће плаће и награде давати.

Фрања Кришан. столарски помоћник исто се тако поболео и дуже времена је био за рад неспособан, па ма да је искао, да му се изда прописана потпора, ипак је ни данас још није добио. Али је за то опет хтео овдашњи врховодитељ — на захтевање окружне благајнице — егзекуцијом месечну таксу да утера. Је ли то правда? За чега плаћа тај сиромах радник, него за то, да у случају болести добије лекове, лекара и новчане потпоре?!

Стеван Илић, берберин још је пре две године напустио своју радњу, а уједно и Карловце, те је наравно отпустио шегрта и отказао даље плаћање за њега. Но то не беше доста управи окружне благајнице, него ова наређује врховодитељу, да има за тога дерана толико и толико новаца послати. И ма да управи беше с дописима доказивано, да тај деран није више шегрт — изговарајући се, да нису добили отказа — морали су сиромашни родитељи истога детета платити, и то за више месеци. Зар то није грозно?!

Даље, било је и таких случајева, да су неки шегрти лечени на рачун окружне благајнице, па после није хтела управа окружне болничке благајнице у Земуну да призна и да плати лекове, те су исти шегрти морали — ма да су тачно уплаћивали у окружну благајницу — сами лекове платити. Зна ли управа окружне благајнице у Земуну шта ради? Ми сумњамо. У осталом зна. Изволите, погледајте рачунски извештај од прошле године, па ћете се уверити, колико је издато на лечење и потпору оболелим члановима, а колико је издато плате чиновницима и помоћном особљу. Шта више, до сада је управитељ имао 730 фор. годишње плаће, а сада му је повећана на 920 форината. И онда још је и то мало, него се намешта још један чиновник са 480 фор. годишње плаће. Зар то није напредак за чиновништво?

Јадни радниче! Без твоје руке не може нико да живи. „Свано те вара, свако те кињи, сваки би од . . . . и т. д.“

Ми мислимо. да би меродавни мало више пажње требали да обрате на ту установу, за коју радник крвавим знојем зарађује и од уста својих откида па уплаћује у благајницу само да у болести буде обезбеђен. У осталом, ако управа неће нама странцима да даде оно, што нам је прописано, онда нека нас не натерује да силом плаћамо.

Ми се надамо, да ће позвани мало више рачуна водити о истом друштву, како не би сиромашни радници морали свој мучно стечени новац бацати. У осталом многи радници ни хлеба немају, а још мање имају да бацају другом на раскошни живот.

Ј. Л. Б. занатлија.

Ратарска задруга.

(Наставак.)

66) За дуг, који учини који од чланова ради својих потреба, а и за штету, коју он коме учини, одговара сваки за себе, и то се задруге ништа не тиче.

67.) Ако је ко изван задруге или бивши члан што дужан задрузи, од тога онај, који иступа из задруге, не добија ништа и ако је тај дуг из оног времена када је и он био у задрузи а то за то, што он неће ни задружне дугове платити па се дакле не може користити ни задружним дохотцима; примити дуг има право само цела задруга, ако би се она и изменила а не сваки за себе, тим мање, кад иступи из задруге.

68) Новопримљеном члану пре свега се објави овај уговор и он се има потписати на њему или на засебном листу да пристаје на услове, који су у њему наведени и да ће их испуњавати и да ће се у опште у свему покоравати задружном поретку као и остали чланови.

69) При ступању новога члана има се проценити цео задружни иметак; од те процене одузму се задружни дугови, ако их има, па се онда та цена, која остане, раздели на једнако на све чланове и колико дође на новог члана, он има да плати свој део задрузи или одмах ако може, или на рате при деоби хране.

70) Ако задруга хоће, може место једног члана примити и више нових чланова и у опште задруга може повећати број чланова по својој увиђавности; у сваком случају, број чланова не може бити мањи од пет, али ми смо дужни гледати, да нам задруга што боље ојача.

71.) Задруга се може ради опште користи сјединити са осталим задругама 1.) или ради каквог посла н. пр. аренде или купа земље, сече шуме, куповања скупих машина и оруђа, парног млина или воденице, наимања машинисте, писара, учитеља, лекара, набавке библиотеке, цигљане ради своје потребе или ради трговања, куповања коња и марве, оваца, свиња, отварања своје трговине и т. д 2.) или се може сјединити с другим задругама ради заједничког господарства.

72) Кад се здружимо у једну задругу, дужни смо се старати, да што дуже останемо заједно, но у сваком случају не мање од пет година, јер што дуже будемо заједно, тим је боље по нас саме и наше породице, а на краће време не вреди ни склапати задруге; нарочито нико нема права напустити задругу пре, док се дуг не исплати.

73.) Кад се наврши пет година, ако ко хоће, може иступити, добивши по рачуну свој део до целог иметка који је стечен за време његово или у натури или у новцу, како хоће, а остали чланови остају у задрузи и примају место овог новог члана и с њиме даље продужују свој рад.

74.) Ако би се по истеку пет година наша задруга, не дај боже, са свим разишла, тада се цео

задружни иметак (а и ограде) или продаје или се раздељује међу свима по броју радних душа, као што је то напред наведено (у 21. тач.) или у натури или у новцу; али се пре свега плате задружни дугови, ако их има; тада чланови ако хоће, могу, и ако држе марву сваки код своје куће за једнички радити као и пре и делити зрно као што су делили, док су у задрузи били.

(Свршиће се.)

Вести.

Српско занатл. удружење на делу. Пишу нам из Митровице: „Ово младо удружење ступило је у живот мало више од године дана, и судећи по досадашњем раду можемо рећи, да врло лепо напредује, и ако тако продужи као што је започело, заиста у таквој лепој човекољубној цели, лежи лепа будућност наших занатлија. — Јуче имадосмо прилике видети погреб једног умрлог члана, кога је цело удружење са својим члановима корпоративно до вечне куће испратило, тако, да ни један задружни члан не хтеде изостати. Сваки је хтео, да свом задружном члану последњу пошту ода. Како смо поуздано обавештени, сиротој удовици дало је срп. занатл. удружење по чл. 62. пристојну сахранбину, које је донекле сироту удовицу утешило. Ако ова буде продужила уплаћивање још за две и по године, то ће по чл. 63. добити и пристојну мировину. С тога сваки Србин занатлија, који још није члан овог удружења, нека се за члана упише а нарочито наше занатлинке требале би на том да настоје, да им друг буде члан овог удружења, како се не би да нас сутра после мужевљеве смрти на улици нашла усамљена и незбринута и да својим трудом мора хлебац зарађивати, јер тешка су времена и за човека, а камо ли за слабу жену. То се надати, да ни један Србин занатлија не ће изостати иза својих другова, јер јуче се најбоља прилика показала, од колике је вредности српско занатл. удружење за једног свог члана и колико је то велика утеха за сироту удовицу, где јој се цело једно удружење стави са моралном и материјалном помоћи на услузи. Срби занатлије, негујте марљиво ову лепу установу, ако мислите себи и своме добра.“

Голубински.

Званичне забелешке будимпештанске берзе

од 4. (16. јуна).

Пшеница банатска, стара, каквоћа по хектолитру од 76 до 81, цена од 100 килограма од 6 ф. 60 н. до 6 ф. 85 нов.; потиска стара, каквоћа по хектолитру од 76 до 81 цена од 100 килограма од 6 ф. — нов до 7 ф. 65 нов.; пештанска, стара, каквоћа по хектл. од 76 до 81, цена од 100 килгр. од 6 ф. 60 н. до 6 ф. 95 нов.; бачка, стара, какв. по хкл. од 76 до 81, цена од 100 кгр. од 6 ф. 70 нов до 7 ф. 05 нов.

Раж, стара. прве врсте, каквоћа по хектолитру од 70 до 72, цена од 100 кгр. од 6 ф. 10 н. до 6 ф. 15 н.; друге врвте, каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. од 6 ф. — н. до 6 ф. 05 нов.

Јечам. стари, за пићу. каквоћа по хкл. од 60 до 62. цена од 100 кгр. од 4 ф. 40 н. до 4 ф 70 нов.; за пециво, хакв, по хл. од 62 до 64, цена — ф. — н.; за пиваре, каквоћа по хектолитру од 64 до 66, цена — ф. — нов.

Зоб стара, каквоћа по хектолитру од 39 до 41, цена од 100 кгр. од 6 ф. 10 н. до 6 ф. 40 нов

Кукуруз, стари, банатски, какв. по хл. од — до —, цена од 100 кгр. од 4 ф. 05 н. до 4 ф. 10 н.; остали, каквоћа по хкл. од — до —, цена од 3 ф. 95 н. 4 ф. — н.

Репица каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. — ф. — н.

Проја, каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр од 5 ф. 25 н. до 5 ф. 50 н.

Маст, 100 кгр. 49 ф. 50 н.

Сланина, 100 кгр. 46 ф. — н.; сушена 51 ф. — нов;

Шљиве босанске 100 кгр. од 10 ф. 50 н. до 16 фор. 50 н.; славонске 100 кгр. 15 ф. — н.

За пренос робе на лађама плаћа се до Будимпеште од 100 килограма по Дунаву: од Пančева од 25 нов. до 28 нов. од Новог Сада од 20 н. до 23 н. од Бездана од 14 н. до 17 н.; по Тиси: од Сегедина од 26 н. до 28 н. од Сенте од 25 н. до 27 н. од Титела од 22 н.; до 25 н; по Сави: од Митровице од 32 н. до 35 н; по Бегеју: од Темишвара од 35 н. до 38 н. од Вел. Бечкерека од 25 н. до 28 н.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 4. (16. јуна).

Дукати	5 ф. 67 н
Наполеондори (20 франака)	9 ф. 52 н.
Угарска златна рента	122 ф. 75 н.
Аустриска златна ревта	122 ф. 50 н.
Угарска крунска рента	98 ф. 50 н.
Немачке државне марке (од 100 мар.)	58 ф. 82 н.

Трговина

Нови Сад, 6. јуна. Пшеница прве каквоће 6 ф. ——40 н. Пшеница средња 6 ф. 10—20 нов. Пшеница лакша роба 6 ф. ——— новч. Наполица — фор. ——— н. Јечам 3 ф. 80 н.—4 ф. Зоб 5 ф 30—40 н. Кукуруз у зрну 3 ф. 50—60 нов. Маст 54 фор. Сланина сува 54 фор, дебела паљена 56 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 38—40 н.
„ средњи . . . 36—— н.
„ лаки . . . . 34—— н.

Све од 1 килограма.

Теоци . 8—16 ф. по комаду
Јагњци 5—12 ф. по пару.
Овци . . ——— ф. по пару.

Цена поврћа са новосадске пијаце 5. јуна (по срп. кал.)

Са поврћем на нашој пијаци досада никако се пофалити неможемо јер цена је тако ниска и малена да кад човек узме у обзир готово ни семе не наплаћује а где је рад, аренда, дације и т. д. Како ће наши ратари-бостанције на рачун изаћи Бог свети нека зна.

Данас је кромпир са $^1/_2$ новч. поскупијо и продао се сав за горње пијаце, али није ни чудо јер јуни месец а кромпир; једнако ситан и чудо се мало наваћава, али тоће бити све усљед те ладноће, па опет бар да је цене па и Боже помози ал овако зло.

Данас је продавано:

Компир нови $2^1/_2$ до 3 ф. Гашак у маунама 2 ф. Пасуљ зелени (врлога је мало било — неколико котарица) 25 ф.

Све од 100 килограма.

*

Стање воде под Новим Садом

5. јуна било је . . . 5·06 мет.
6. јуна било је . . . 5·07 мет.

*

Беч, 16. јуна п. рим. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 8240 к., а дошло је 3278 ком. млађе врсте 4198 комада угојених мађ. соја —. Свега 8240 комада дотерано.

Трговина је била живља.

Продавало се:

Прима роба 42—43 н. изнимно — н.
Средња „ 41—42 н.
Сремска „ ——— н.
Назимад „ 32—40 н.

Ово су цеве од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину

Цена је сланини 47 ф.
„ „ масти . 46 ф. Све од 100 кгр.

*

Беч, 15. јуна п. р. 1896. (Извештдј са волов ског вашара М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 4248 комада т ј. 2396 мађарског, 1342 галичког и 510 немачког соја.

Догон је био доиста знатно мањи него у прошлој недељи, но зато ипак се само у бољим врстама могоше цене поправити.

Продавало се: мађарски од фор. 27 –31, прима до ф. $34^1/_2$. галички од ф. 26—33, прима до 35.—, немачки од 27—35, прима $37^1/_2$, за 100 клг. живе тежине без потрошарине.

Слабије врсте, бикови и краве од ф. 21—31 за 100 кила живе тежине.

*

Беч, 16. јуна по рим. (Извештај са свињског вашара од М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу, Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 8242 комада, а смештено за продају 3310 назимади и 4717 тешких свиња мађарског соја.

Продавало се под пријатнијим околностима:

Прима роба од 41—43 новчића
Средња „ „ 39—40 „
Лака „ „ 36—38 „
Назимад „ „ 33—44 „

на килограм живе тежине без потрошарине

Књижевне вести.

Пријатељима, који ме извештише, да купе претплату на роман:

НАЗАРЕНИ

а списак и новац још нису послали, јављам, да је штампање дошло до краја, (књига ће бити 14 штампаних табака велике осмине), и имена претплатника, која ми не стигну најдаље до петка, 7. тек. месеца, неће бити отпштампана.

У Новом Саду, 1. јуна 1896.

С поштовањем

Јаша Томић.

Огласи.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Месна срп. црквена општина намерава градити ново здање за другу школу. Тога ради одржаће овде дражбу на мањак, у четвртак 13. (25.) јуна ове год. у 2 сата после подне, на коју се позивају сви они, који би вољни били овог посла примити се.

Посао је прорачуњен на 5895 фор. 61 новч. Пишманлук је 10%.

Условија и прорачун могу се сваки дан овде видети.

У Госпођинци 1. (13.) јуна 1896.

М. Пејић перовођа. — **П. Теофановић** председник.

250 3—3

Стечај.

На упражњено учитељско место, на срп. вероисповедној основној школи у Вел.-Гају, овим се стечај расписује. Плата је на год. следећа: 350 ф. а. вр. у готовом 30 ф. у име огрева, 5 ф. паушала, 4 ланца добре ораће земље на коју учитељ. терет. плаћа, 15 ф. у име перовођства, и слободан стан са баштом.

Учитељ треба да је законом оспособљен, а дужности ће бити законом прописане. —

Молбенице са сведоџбама ваља до 20. Јула на председништво ове општине подастети.

Из седнице школ. одбора 4. Јуна 1896. у Вел. Гају држане

Жива Пајић шк. управитељ. — **Мита Векић** председник.

254 1—3

Вашарски оглас.

Овогодишњи Петровски велики вашар Чаковачки одржаће се од **2 – 5 Јула** по н. кал.

ЧАКОВО, месеца Јуна 1896.

Игњат Пурјус закупник.

248 1—3

ПРИЛИКА.

Један сасвим нов **Бицикл** најпризнаније фабрике продаје се испод цене.

На истом месту се такођер добити може један већ употребљен али у најбољем стању налазећи се Бецикл упитати код, г. Јохан Ернст и синови Нови-Сад. —

256 1—1

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Овим к од стране пртписане општине расписује дражба на мањак за ограду црквн. порте, која ће се 16. (28.) јуна т. г. у 2 сата после подне у српској школи обавити.

Прорачун је 1328 фор. 06 н. ав. вр

Ст. Врбас 2. (14.) јуна 1896. 257 1—2

Председништво црквн. општине.

ОБЈАВА.

Продајем буду на сентомашком вашару за трговце сечене робе и галантерије озидану тврдим материјалном.

У Сентомашу јуна 1896.

258 1—1 **Марија Ј. Миковића.**

МЕШОВИТА И ПАМУЧАРСКА РАДЊА ДАШЕ ГРУЈИЋА

У СОМБОРУ

потрерује једног помоћника. 251 1—3

У ЧУРУШКОМ РИТУ

код другог прелаза (рампе) **24. јуна т. г. по нов. кал** и идући дана на лицу места око 300 багље, вонтатова црне пировине сена, продаваће се а може се и лађом одправљати пошто поред Тисе лежи.

252 1—3

ПРОДАЈА РАДЊЕ

Моју мјешовиту радњу, која се налази у мјесту Каменици, рад сам одмах предати; ко би имао вољу примити (купити), нека се изволи обратити на атресу

Ст. Ј. Малешевић, Каменица.

249 2—3

ТВОРНИЦУ ФИЈАКЕРА

КАО И СВИЈУ ВРСТА КАРУЦА ОТВОРЕНИХ И ЗАТВОРЕНИХ,

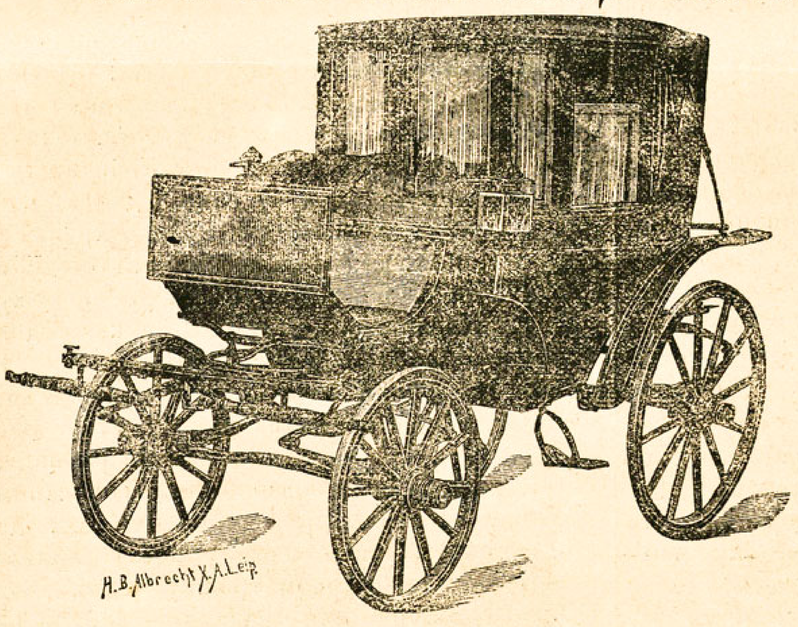

отворио сам, те примам да правим каруца. затворена и отворена кола и друге послове, што спадају у ову струку; даље примам на оправу стара кола и у промену нових, као и поткивање коња. — Овим најучтивије умољавам, да би ме што многобројније посећивали.

Нови Сад.

С поштовањем

Јован Мунћан

кисачка улица бр. 19. у сопственој кући.

187 5—7

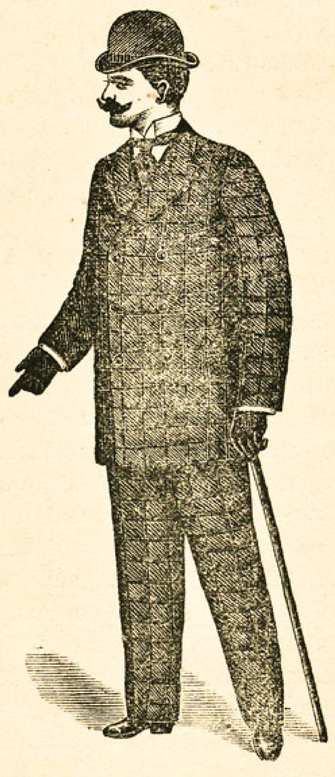

ЧУДО И ПОКОР

чини ново приспело **ПРОЛЕТЊЕ И ЛЕТЊЕ ОДЕЛО** — најпомодније израде (конфекције)

ЗА ГОСПОДУ, ЗА ГОСПОЂЕ И ЗА ДЕЦУ

од најчистијег, правог **камгарна** и **вуне овчије**, по **најновијем** крају **најф није** израђено, **боље од ма које** има у кога **наручбине**, а бар — за **50% јефтиније** од које год конкуренције.

Јављам овом приликом поштованој публици и то, да сам и

У СОМБОРУ

отворио своју, **чудо велику радњу** — конфекције — робе ове врсте; а како нити моја **овдашња радња**, нити она **моја у Сомбору**, нису посао конкуренције — за то молим п. т. публику нека сво рођеног интереса ради добро на ум узме на фирму, **да н би никакве пометње било.**

Трудићу се и од сад, као и до сад, **да** моје т. п. муштерије у сваком погледу потпуно задовољим, и напомињем још:

да су цене у мене јевтине и строго утврђене.

С велештовањем

ХАЈНРИХ МОГАН

У НОВОМ САДУ — у главној улици број 3. у Недељковићевој кући.

У СОМБОРУ — у Кошутовој улици, у Косанића кући.

ЦЕНОВНИК:

15—15—

За мушкарце:

Дечије одело, за децу од 3 до 10 год.	ф. 2·— до 15·—
За дечаке одело од разне материје	ф. 4·— до 15·—
За одрасле одело од разне материје	ф. 6·—
За одрасле одело чисте вуне овчије	ф. 10·— до 30·—
Најфинији жакет и смокинг одело	ф. 17·— до 30·—
Најфинији салонски капут ил фрак	ф. 20 50 до 35·—
Елегантни горњи капут	ф. 8·— до 22·—
За децу и дечаке горњи капут	ф. 2·25 до 14·—
За свештенике горњи капут од первијена или камгарна	ф. 16·— до 22·—
Чакшире за господу	ф. 1·75 до 10·—

За госпође и госпођице:

Госпођински жакет са свиленом поставом	ф. 3·50 до 26·—
За госпођице жакет са свиленом поставом	ф. 1·50 до 18·—
За госпођице за кишу огртач	ф. 2·50 до 12·—
Најновији крогнови за госпође	ф. 2.— до 20·—
Најновији крогнови за огртање	ф. 7 50 до 30·—

Главни уредник: др. Емил Гаврила. — Одговорни уредник Ђока Ђорђевић. — Штампарија Ђорђа Ивковића.